

Trianon és Sajó Sándor költészete

Mint ismeretes: Trianon következtében elcsatolták az ezeréves történelmi Magyarország területének kétharmad részét. Minden harmadik magyar a megcsonkított Magyarország határain kívülre került. Soknemzetiségű utódállamokat hoztak létre. A mohácsi vésznél súlyosabb csapást mért nemzetünkre ez a „béke”. Ezért eleven és fájó ma is. Nemcsak a semmibe futó utak, a gazdasági központjuktól elvágott kis tájak, a félbevágott városok, hanem az utódállamokban élő jelentős tömegű magyar nemzeti kisebbség révén is.

A problémák jó része ma is megoldatlan, pedig nyolcvan éve (1920–2000) történt mindez, 80 szomorú, megalázó év múlt el fölöttünk. Szomorú, de valóság, hogy egész Európában csak mi, magyarok érezzük, fájjaljuk Trianon következményeit. A világ megfedkezett róla, hogy az 1848–49-es forradalom és szabadságharc népe és 1956 nemzete vagyunk!

Idegen szolgálatba szegődöttségünk következtében még tudni sem akartak Trianonról, legnagyobb történelmi tragédiánkról, s ki akarták iktatni ezeréves hazánk fogalmát is. Elhallgatták, elfelejtették, betiltották *Sajó Sándor* (1868–1933) verseit is, kinek költészetében ott tükröződött Trianon minden szomorúsága és embertelen igazságtalansága.

A 2000-ben közreadott válogatott magyarság-verseinek szomorú aktualitást ad az eltelt 80 esztendő bizonyossága: az utódállamok érdemtelennek bizonyultak „egy méltóságos ország becstele-nül szerzett darabjaira”.

„Uram tudd meg, hogy nem akarok élni,
Csak magyar földön és csak magyarul.
Ha bűn, hogy lelket nem tudok cserélni,
Jobb is, ha szárnyam már most porba hull.”

(Részlet a *Magyar ének 1919-ben* c. versből)

A kötet *Nem akarok gyáva csendet* címmel jelent meg. Szerkesztette: *Medvigy Endre*. Felelős kiadó: *Fejes Imre, Ménrói Kiadó, Budapest, 2000*.

Sajó Sándor még 1919-ben alkotta meg híressé vált versét, a magyar etnikai öntudat himnuszát. A *Magyar Ének 1919-ben* című költemény 1920. február 8-án a Kisfaludy Társaság ünnepi ülésén a szerző előadásában hangzott el, nagy sikert aratva. Első verseskötete, a *Tegnaptól holnapig* is 1920-ban jelent meg, a Franklin Társulat kiadásában. E kötet legkorábbi énekei még az első világhégés előtt keletkeztek (*Vagyunk még magyarok*).

Sajó Sándor 1919-től 1933-ban bekövetkezett haláláig sok versében tiltakozott Trianon családokat családtól elválasztó embertelensége, igazságtalansága ellen. Költeményei lírikusi módon fejezik ki azokat a fájó érzéseket, amelyek nemzetünket a trianoni béke idején gyötörték. Költészete a maga mély erkölcsi értékén és nemzetindító hatásán kívül nagybecsű esztétikai kincs is.

Nemeskürty István Magyar irodalomtörténetében (1993) hangsúlyozza: „A hazafias elkötelezettségű költők közül férfitárs öszinteségével és becsületességével tűnik ki Sajó Sándor.”

Magyarnak lenni büszke gyönyörűség!
Magyarnak lenni: nagy és szent akarat,
Mely itt reszket a Kárpátok alatt.

(*Magyarnak lenni*)

Sajó Sándor leggyakrabban szavalt költeménye, mely 1910-ben jelent meg, elnyerve a Magyar Tudományos Akadémia kitüntető Farkas-Raskó jutalmát is.

Sajó Sándor (*Heringer Sándor*) 1868. november 13-án született a Hont megyei Ipolyságon. Középiskoláit Petőfi és Mikszáth egykori iskolájában, a selmecbányai evangélikus liceumban végezte. Hosszabb ideig a felvidéki Nyitrán, majd a délvidéki Újverbászon volt középiskolai tanár. 1894-ben hivatalosan is felvette a *Sajó* nevet.

1897-től Apponyi Albert városában, Jászberényben tanít, ahol erőteljesen hat rá a nagy államférfi nemzetföltétele. 1903-tól a budapesti III. kerületi főgimnázium tanára, majd a kőbányai Szent László Főgimnázium igazgatója, c. tankerületi főigazgató. Az Országos Középiskolai Tanáregyesület főtitkára, majd a Magyar Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetségének elnöke. 1917 óta a Kisfaludy Társaság tagja. 1932-ben *Szász Károly*, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagságára ajánlja.

Négyesy László egyetemi tanár, az esztétika professzora (akinek stílusgyakorlatain korábban Babits, Juhász Gyula és Kosztolányi tanulta a formaművészet mesterfogásait) így méltatta Sajó Sándor költészetét: „...*Köteteidben igazi, eredeti lírai tehetség szólal meg. Magyar lelked a művészet varázsával szólal meg nemcsak a szorosan vett hazafias költészetekben, hanem a fájdalmasan időszerű dalaidban is.*”

Sajó Sándor költő és drámaíró 1933. február 2-án hunyt el. Áprily Lajos gyászbeszédében így méltatta: „*A szenvedélyes nemzetszerelm a meghatározó vonása költészetének. A „magyarnak lenni” hősi és gyönyörűsége sorsvállalása tragikus keresztihordozássá súlyosul. ... Fogadalmi líra ez, a nemzetért égő lélek állandó tűzrakása.*”

TISZTELETTELJES KÉRÉS ELŐFIZETŐINKHEZ!

Bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérjük minden kedves Előfizetőnket, régieket és újakat, hogy a 2002. évi előfizetési díjat, amely ettől az évtől 1000 forint, az alábbi számlára befizetni szíveskedjenek: OTP Csongrád Megyei Igazgatóság, Szeged, Módszertani Közlemények, 11735005-20003933.

Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK KIADÓHIVATALA

Kiadja a Módszertani Közlemények Baráti Társasága

A kiadásért felel: *Dr. Siposné Dr. Kedves Éva*

Kiadóhivatal: 6725 Szeged, Hattyas sor 10. Telefon: 62 544-000/6346

Szerkesztőség: 6725 Szeged, Hattyas sor 10.

Évente 5 alkalommal jelenik meg. Évi előfizetés díja: 1000 Ft.

A címlapot tervezte: *Fischer Ernő*

Megjelent: 2500 példányban

Juhász Nyomda Kft. Szeged

Felelős vezető: *Juhász Péter* ügyvezető

ISSN 1219-0608